

Nacistická okupace a zřízení protektorátu Čechy a Morava postavila české četníky a policisty do velmi obtížné situace. Většinou zůstali ve službě a nadále plnili své hlavní úkoly při dohledu nad veřejným pořádkem a dopravou a v boji s kriminální trestnou činností.

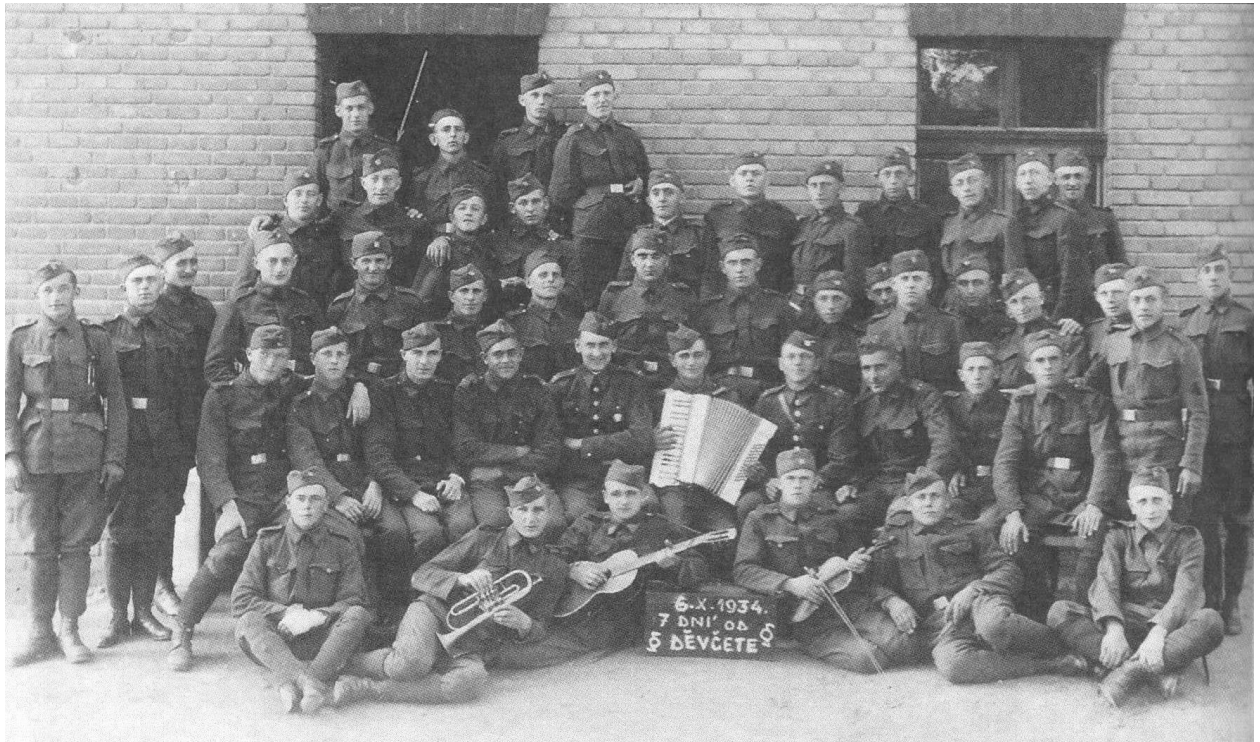
Stále více se ale dostávali do podřízenosti německých nacistických bezpečnostních složek, které je úkolovaly z hlediska své hlavní priority – potlačování protinacistického odboje. Čeští četníci a policisté tak řešili osudové dilema – zda kolaborovat s okupanty, nebo zachovat věrnost své vlasti a národu. Často jim při tom šlo doslova o život...

Josef Laštovička

Narodil se 19. března 1912 v Německém Brodě (dnes Havlíčkův Brod), kde také prožil své dětství a mládí. V období dospívání se zapojil do trampského hnutí.

Základní vojenskou službu v Československé armádě vykonal v letech 1934 – 1936 v cyklistické rotě instrukčního praporu v Milovicích, kde zřejmě prošel i radiotelegrafickým výcvikem.

Po vojně byl na vlastní žádost přijat ke státní Policii. Nástupní školu uniformovaného policejního strážního sboru v Praze úspěšně absolvoval v květnu 1937.

Ještě na konci 30. let Laštovička přestoupil k neuniformované stráži bezpečnosti, pozdější terminologií kriminální Policii.

V této službě jej zastihl i jeden z nejtragičtějších dnů dějin českého národa – 15. březen 1939...

Protektorát Čechy a Morava byl formálně autonomní součástí Německé říše. Velmi rychle se v něm etablovala i nacistická okupační správa, včetně obávané tajné státní policie (geheime staatspolizei - GESTAPO). Její řídicí úřadovna v Praze se usadila v „arizovaném“ Petschkově paláci v Bredovské ulici č. 20 (dnes ul. Politických vězňů) a zahájila intenzivní činnost.

GESTAPO – služební odznak.

Gestapáci se ovšem v českém prostředí nemohli zcela obejít bez spolupráce s českou Policií. Již na začátku okupace si proto vyžádali určitý počet českých policistů jako pomocnou kancelářskou sílu a tlumočníky. Bohužel, našli se mezi nimi i zrádci, kteří s nacisty aktivně kolaborovali. Jiní zůstali národu a vlasti věrní a zahájili nevděčnou a nebezpečnou dvojí hru – navenek spolupracovali s nacisty a zároveň podle svých možností tajně pomáhali odboji.

Právě k těmto hrdinům patřil i kriminální asistent Josef Laštovička. Většinou sloužil přímo v „Pečkárně“. Uměl perfektně německy, skvěle střílel z pistole i pušky a strojový zápis prý pořizoval téměř stejně rychle, jako šla řeč při výslechu. Žil spořádaným rodinným životem a svým sympatickým zevnějškem působil velmi důvěryhodně. Z pohledu nacistů byl navíc „árijský“ typ. Podařilo se mu získat důvěru řady příslušníků gestapa, čehož ve své tajné odbojové činnosti náležitě využil.

Laštovička umožňoval kontakty a domluvu mezi zadrženými odbojáři. Zničil řadu důkazů a nejednou se mu podařilo i pozměnit zápis výpovědi ve prospěch vyšetřovaných osob. Udržoval zpravodajský kontakt s policejní odbojovou organizací „Blaník“ i dalšími odbojovými skupinami, které varoval před konfidenty gestapa a zajišťoval předávání zpráv od zatčených, kterým se všemožně snažil ulehčit jejich utrpení. Sepisoval seznam úředníků a tajných spolupracovníků gestapa, který v roce 1943 zakopal na neznámém místě. Přes řadu pokusů se ho dodnes nepodařilo najít. Pravděpodobně přímo na půdě domu v Praze na Žižkově, Sladkovského nám. č. 302/5, kde bydlel se svou rodinou, obsluhoval vlastní ilegální vysílačku s dosahem do zahraničí.

Odbojová činnost Josefa Laštovičky byla zřejmě rozsáhlá a vzhledem k nutné konspiraci se ji asi již nepodaří zcela zmapovat. Potvrzují ji však nejen některé dochované dokumenty gestapa, ale i poválečná svědectví přeživších odbojářů a kolegů. Musíme si také uvědomit, že působil v odboji v době, kdy nacisté na frontách převážně vítězili a o konci války zdaleka nebylo rozhodnuto. Navíc byl častým svědkem brutálních „vyšetřovacích“ metod gestapa a o svém osudu v případě prozrazení si jistě nedělal žádné iluze. Přesto do toho šel...

V letech 1941 – 1943 Laštovička působil v „protikomunistickém“ referátu gestapa IV.A-1. I zde pokračoval v odbojové činnosti, kterou mu v „Reportáži psané na oprátce“ nepřímo dosvědčuje i vězněný komunistický novinář a funkcionář Julius Fučík. Právě snaha varovat komunistické odbojáře před konfidentem gestapa se však Laštovičkovi stala nakonec osudnou....

V létě roku 1943 se gestapo dostalo na stopu III. ilegálního ústředního výboru KSČ. Laštovička komunisty opakovaně varoval. Získal také informaci, že zrádcem je Jaroslav Fiala, jeden z členů komunistického ilegálního vedení. Vzhledem k nebezpečí z prodlení se riskantně pokusil odbojáře znovu varovat dopisem tohoto stručného znění: „Pozor ! Fiala je zrádcem!“ Dopis však nešťastnou náhodou zachytil sám Fiala, vystupující pod krycím jménem „Kalina“ a předal ho gestapu. Porovnáním písma a dalších informací gestapáci došli k překvapivému závěru, že kriminální asistent Josef Laštovička, který se dosud těšil jejich důvěře, ve skutečnosti již léta pracuje proti nim. 26. srpna 1943 jeden z gestapáků požádal Laštovičku, aby zůstal odpoledne v úřadovně. Po odchodu ostatních zaměstnanců byl Laštovička za přítomnosti vedení pražského gestapa zatčen...

Nelze vyloučit, že signálů o Laštovičkově „zradě“ měli gestapáci více. Následoval měsíc plný „zostřených výslechů“, při nichž statečný policista odolával bití a mučení v nechvalně proslulé místnosti hrůzy číslo 400 v „Pečkárně“, ve věznici na Pankráci i jinde. „Vinu“ v prokázaných případech vzal na sebe a nic podstatného na nikoho jiného neprozradil. I tím zachránil řadu lidí.

Nakonec šéf pražského gestapa dr. Gerke nařídil „Sonderbehandlung“ – zvláštní zacházení, tedy Laštovičkovu fyzickou likvidaci bez soudu.

Dne 29. září 1943 vstoupilo na celu č. 1 ve věznici na Pankráci několik gestapáků a donutili dva české vězně, aby Laštovičku oběsili...

Tak tedy položil svůj život v boji za svobodu kriminální obvodní inspektor in memoriam Josef Laštovička, poctivý policista, vlastenec, statečný člověk a milující otec své rodiny.

Čest jeho památce...

Poslední dochovaný písemný vzkaz Josefa Laštovičky rodině:

Milá manželko!
Rodičů! Te zohavím
a hřbát. Děkuji Ti.
za dopis a všechno co
ji pro mne učinila.
Zdeničko, těs hřbát
Poslová práva
tas
29.9.1943. tatměd

Poválečné svědectví Laštovičkova přítele Březiny:

Milá paní Laštovičková!

Předem srdečný pozdrav a vzpomínku na Vás. Obdržel jsem Váš dopis na který odpovídám. Je zde také paní Růža. Přijela na moje vyzvání a nyní zde společně byla svědkem pravdivých výpovědí a osobně jsme byly u pana primátora Dr. Vačka, neboť on sám byl s celým případem obeznámen, a Pepíka dobře znal. Jelikož byla i spolupráce mezi soudruhy, kterým byl Pepek nápomocen upsal p. Dr. Vacek určitou peněžní odměnu pro děti a paní Růže.

Tak nyní vám sdělím co je vše zjištěno: Josef Laštovička, civ. strážník nar. v Hav. Brodě, tamtéž příslušný, národnosti Čsl. 26.8.43, byl vzat do vazby na Pankráci a 29.9.43. byl popraven. Poprava byla provedena dvěma vězni a to Týř, šofer J.A!S. a Krauze, Praha Smíchov, podle úředního vyznění. Pracoval za stranu komunistickou a pomáhal našim vězňům z Pankráce a Pečkova paláce šifrovati správy, donášení jídla, kouření, a jiné služby.

Jakmile dostanu ještě něco bližšího, hned Vás vyrozumím.

Jako kamarád Pepíka, vím že nesete těžko tuto strátu Vašeho syna, ale on sám udělal tolik pro český národ že jde příkladem našich bojovníků za svobodu. Kdo jej znal, určitě si může jen to dobré připomenout a na dobré vzpomínat co společně dokázal pro dobro našeho lidu. I já jsem byl dojat správou, když jsem se dozvěděl o zajištění; ale dodnes a odtud patří nesmrtelná památka jako hrdinovi, který padl za vlast!

Čest jeho památce, čest jeho práci!

Josef Březina

*Vyznamenání, udělená in memoriam Josefu Laštovičkovi:
Československý válečný kříž 1939
Pamětní odznak Svazu osvobozených politických vězňů a pozůstalých*

Číslo: ZO - I - 8, ř. 7.

DEKRET O JMENOVÁNÍ

Na základě zmocnění ministerstva vnitra — kriminální ústředny — podle § 4, odst. 2, věty 2. vládního nařízení číslo 51/1936 Sb. jmenuje zemský národní výbor — zemská kriminální úřadovna v Praze kriminálního asistenta

Josefa Laštovičku

kriminálním obvodním inspektorem " in memoriam "

v II. platové stupnici v osobním stavu gážístů mimo služební tř. krim. služby

s účinností od 1.5.1943.

V Praze dne 1.května 1946.

Předseda:

L. Kouřil

*Muzeum Policie ČR děkuje doc. RNDr. Zdeňku Laštovičkovi CSc.
za poskytnuté informace o jeho statečném otci*